

IJsvogel als tuinvogel

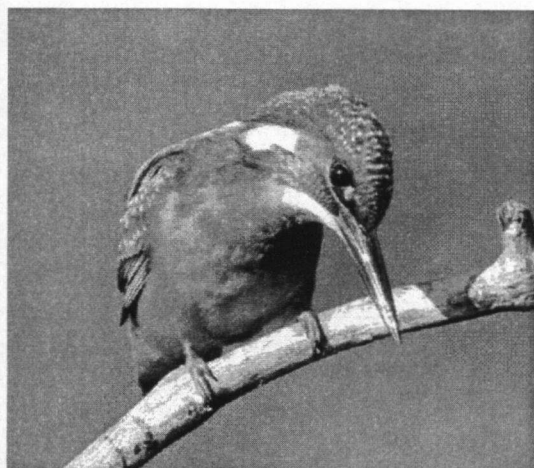
In januari 1992 begon ik - naar Engels voorbeeld - met het opzetten van een tuinvogelonderzoek in het onderzoekgebied van de Vogelwerkgroep. Er bestond toen ongeveer al wel een idee wat er voor soorten zouden kunnen worden waargenomen. Niet dat daartoe ook wel eens de IJsvogel zou kunnen behoren en dat zelfs in mijn eigen tuin.

Dick A. Jonkers

Gewoonlijk zit ik iedere zondag al vroeg in een gemakkelijke stoel paraat om vanuit de woonkamer de spits af te bijten voor de wekelijkse tuinvogellijst. Zo ook op 23 november 2008. Het was nog maar net licht. Mijn waarnemingsgebied is een middelgrote achtertuin in een ruim opgezette woonwijk uit de jaren zeventig van de vorige eeuw op de voormalige meent van Blaricum. De tuin maakt deel uit van een aaneengesloten rij achtertuinen, waarin zich hier en daar vijvers bevinden. In die van mij bevindt zich een

minuscule vijvertje van nog geen 1m² groot. Vis komt er niet in voor, wel veel Bruine Kikkers. Op de hierboven genoemde datum flitste een vogel in de wirwar van takken van een circa vijf meter hoge hanenpoot, een soort meidoornachtige. Mijn eerste reactie was, omdat ik dacht wat blauwgrijs gezien te hebben, dat het een Boomklever was. Die verschijnt heel af en toe. De vogel bleef verscholen achter een brede tak zitten, maar had een grote snavel. Het idee begon post dat het wel eens een IJsvogel zou kunnen zijn. Gelukkig bleef de vogel even zitten en kon hij

met de verreijkijker goed bekeken worden. Daarna ging hij er pijlsnel vandoor naar de belendende tuinen.

IJsvogel

Foto: A.C. Zwaga

Groot was de verrassing op de volgende dag, toen de IJsvogel - op de minuut af nauwkeurig om 08.10 uur, net als de dag ervoor opnieuw verscheen. Nu in een struikje vlak boven de vijver. Speurend keek de IJsvogel nog geen tien tellen rond en begaf zich toen naar de vijver van de buurman, die goudvissen bevat. Het toeval wil dat ik niet de enige in de wijk was die de IJsvogel had waargenomen. Enkele weken later vertelde iemand, die in een andere straat woonde, dat hij hem ook in zijn tuin had gesignaleerd. Kennelijk zwierf de vogel dus door de wijk.

Na het doen van deze waarneming kwamen enkele vragen naar boven. Was dit een van de vogels die daarvoor nog steeds geregeld in de Eempolders - hemelsbreed op een afstand van 1½- 3 km waren waargenomen, of kwam hij van verder? Van IJsvogels is bekend dat onvolwassen vogels rondzwerven en sporadisch ver van huis terecht komen. Ook dat IJsvogels uit Duitsland, Polen en Scandinavië 's winters binnen onze landgrenzen vertoeven.

Geraadpleegde literatuur

Jager, F.C. 2005. Tuinvogels 2004. Uitgave 150. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
Jager, F.C. 2006. Tuinvogels 2005. Uitgave 153. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
Jager, F.C. 2007. Tuinvogels 2006. Uitgave 163. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
SOVON 1987. Atlas van de Nederlandse Vogels. Arnhem: 330.

(SOVON 1987). Het is voorstelbaar dat de soort in perioden waarin wateren in het buitengebied bedekt zijn met een ijslaag op zoek gaat naar open water elders om daar voedsel te bemachtigen. Deze situatie was echter helemaal niet aanwezig. Het had 's nachts licht gevroren en er lag op mijn vijvertje een dun laagje ijs, maar dat was op de buitenwateren niet het geval.

Een andere vraag was of er tijdens het tuinvogelonderzoek al eens eerder IJsvogels waren gesignaleerd en in welke maanden dat dan was. De jaarlijkse verslagen boden uitkomst. Twaalf jaar na het begin van het onderzoek -in 2004 was er in oktober zowel in de eerste als de derde decade een waarneming (Jager 2005). De derde waarneming was in de tweede decade van augustus 2005 (Jager 2006). Het jaar 2006 spande de kroon met waarnemingen in de laatste decade van juli en in oktober in de tweede en derde decade (Jager 2007). In 2008 zijn IJsvogels gezien in de tweede en derde decade van oktober. Mijn waarnemingen waren in de derde decade van november 2008.

De waarnemingen in 2004 zijn afkomstig uit Loosdrecht en Blaricum en die van oktober 2006 en oktober 2008 uit Nieuwer ter Aa (U). De tuinen waarin de IJsvogels toen zijn gezien hebben met elkaar gemeen dat zij op korte afstand van waterlopen liggen. Van de waarnemingen in juli en augustus kon niet meer worden achterhaald waar die gedaan zijn. Een zoektocht op internet bracht nog enkele waarnemingen van IJsvogels in tuinen na het licht, waarvan één in een woonwijk ver van het water. Een saillant detail dat op de pagina met de trefwoorden IJsvogel en tuinen was Hoveniersbedrijf Jonkers (geen familie) uit Rossum (Gld.) met een aan de soort gewijde webpagina, waarop wordt vermeld dat IJsvogels stiekeme vissers in tuinvijvers zijn.